

SOLIDARIZAREA MUNCITORILOR CU LUPTA ȚĂRANILOR DIN SUDUL JUDEȚULUI NEAMȚ ÎN TIMPUL RĂSCOALEI DIN 1907

de MIHAI ȘURUBARU

Răscoala țăranilor din anul 1907 a cuprins, așa cum era și firesc, și județul Neamț. Desfășurată în chiar prima fază a răscoalei, lupta revoluționară a țăranilor din acest județ a avut caracteristici deosebite mai ales în acele localități unde existau constituite detașamente ale clasei muncitoare. Intenția noastră este de a ne ocupa, în cele ce urmează, de câteva aspecte ale participării proletariatului din plasa Buhuși, județul Neamț, la răscoala țăranilor din 1907, unde s-au manifestat în mod activ, solidaritatea și colaborarea în luptă a muncitorilor cu țăranii. Această apropiere firească între două clase exploatare prevestea zorii alianței muncitorești-țăărănești ce avea să devină, cu timpul, „cea mai puternică forță socială și politică a societății noastre”¹. Ea arată, în același timp, cât de puternică era dorința celor asupriți de la orașe și sate de a încheia un front unit de luptă împotriva dușmanului comun. Pentru aceste motive, de foarte multe ori populația săracă de la orașe s-a situat în fruntea cetelor de țărani răsculați, din rindurile ei evidențiindu-se numeroase elemente dirze și combative.

Faptul că participarea proletariatului alături de țăranii a imprimat răscoalei accente deosebite, ni se pare foarte evident, în cazul evenimentelor din plasa Buhuși, chiar de la bun început.

Din documentele cercetate de noi rezultă că răscoala a început mai întâi în comuna Roznov și plasa Buhuși. Considerăm normal să fi fost așa dacă ne gândim că mai ales la Buhuși era un puternic detașament al clasei muncitoare, cu o înaltă conștiință revoluționară și cu multiple și trainice legături cu țăranii din localitate și din împrejurimi. Mai mult chiar, ponderea țăranilor în evenimentele din localitatea Buhuși nu a fost copleșitoare ca în restul județului Neamț, deși ei au reprezentat aici forța principală participantă la răscoală.

În ziua de 4 martie 1907 un grup de țărani din Buhuși au trimis o telegramă Primului Ministru pentru a-și susține și ei revendicările. Dirigintele poștei locale, Canner, transmitea directorului general la București că este vorba de „un număr de 100 locuitori din Buhuși și puțini (din) satele din împrejurimi”² și că „spiritele lor sînt foarte agitate”³. Că telegrama din 4 martie a fost trimisă de țărani ni se pare evident, dar, dacă muncitorii din localitate nu au luat parte la răscoală, documentele ne arată clar că au manifestat pe străzi alături de țăranii⁴.

Dacă aceasta a fost situația în prima zi a evenimentelor de la Buhuși, a doua zi, luni 5 martie, componența forțelor participante la răs-

coală s-a îmbogățit prin participarea „lucrătorilor din fabrică... precum și locuitori de profesie plutași”⁵. Nu trebuie să ne surprindă această participare căci toți locuitorii erau la fel de exploatați și multe familii de muncitori de la fabrica din localitate se străduiau să facă și puțină agricultură, astfel că ei înțelegeau mult mai ușor situația țăranilor. De altfel mulți lucrători ai fabricii proveneau din satele din împrejurimi, chiar pînă la Roznov.

Documentele cercetate de noi la Arhivele Statului din municipiul Piatra Neamț ne-au evidențiat faptul că textiliștii de la Fabrica de postav n-au fost singurii participanți la răscoala țăranilor din anul 1907. Printre inculpații din procesul intentat răsculaților din Costișa și Buhuși, pe lista procurorului, în fruntea celor din Buhuși se află numele lui Toader Ploscariu, în vîrstă de 39 de ani, „macaragiu la gara Buhuși”⁶. Sîntem convinși că nu în mod întîmplător acest muncitor de la căile ferate a fost trecut în fruntea acuzaților din Buhuși; desigur că el a avut un rol important în desfășurarea evenimentelor din timpul răscoalei de la Buhuși. Părerea noastră este că la Buhuși clasa muncitoare nu numai că a participat la răscoală ci că ea a avut chiar rolul conducător.

Participarea proletariatului din Buhuși la evenimentele din martie 1907 reprezintă un aspect întîlnit pentru prima dată de la izbucnirea răscoalei țărănești. Și în alte localități țăranii au fost sprijiniți de către populația nevoiașă, dar la Buhuși răsculații au fost susținuți nu numai de lucrători din atelierele meșteșugărești, ca de exemplu croitori, tîmplari și cizmari⁷, ci mai ales de către muncitorii textiliști de la Fabrica de postav, muncitori care s-au implicat în mod efectiv în răscoala țăranilor. Această realitate rezultă cu foarte multă claritate și din declarațiile către procuror făcute de țăranii după înfrîngerea răscoalei; „Față de evenimentele petrecute în această comună, ele s-au făcut de niște lucrători de la fabrica din localitate și parte din comunele învecinate”⁸. Această realitate este considerată în cele mai importante lucrări consacrate răscoalei din 1907 drept „expresia cea mai vie” a participării proletariatului la acțiunile revoluționare ale țăranilor⁹.

Muncitorii fabricii din Buhuși au reacționat foarte puternic încă de la începutul răscoalei din județul Neamț. În ziua de 4 martie 1907 pe străzile țîrgului s-au adunat numeroase grupuri de țăranii cărora li s-au alăturat lucrători din fabrici și plutași¹⁰. Muncitorii i-au însoțit pe țăranii la sediul Băncii populare, la casa arendașului Istrate, la poșta de unde au trimis telegrame Primului Ministru și prefectului județului Neamț și au manifestat împreună în sprijinul revendicărilor lor.

La 5 martie, cînd în Buhuși a pătruns o coloană de 400 de răsculați din Costișa, Sberești și Orbic și împreună cu cei din localitate s-au dus la casa arendașului pădurii Costișa, muncitorii s-au aflat din nou în primele rînduri. În ziua următoare o nouă coloană de țăranii, venind dinspre Costișa, a intrat în Buhuși fără ca armata s-o poată opri. Era în jurul orei 12 cînd lucrătorii ieșeau din fabrică pentru masa de prînz. Cei 200 de muncitori s-au alăturat imediat răsculaților¹¹ și împreună au mers la primărie și la curtea arendașului Al. Istrate. Plecînd de aici,

fără ca doleanțele lor să fie acceptate de către arendaș, muncitorii și țăranii au ocupat principalele străzi ale târgului și au manifestat pînă noaptea târziu cerînd pămînt deși încă de la ora 10 au fost postate sentinele. Armata însă nu a fost energică în fața răsculaților care „strigau la soldați ca să nu dea într-însii, fiindcă ei luptă a le da și lor pămînt”¹².

Din studiul documentelor răscoalei din 1907 se desprinde ideea că muncitorii buhușeni au sprijinit în mod activ lupta țăranilor pentru pămînt, avînd chiar rolul principal în răscoala din Buhuși¹³. Aproximativ dintre țăranii și muncitori se explică atît prin solidaritatea de clasă a celor asupriți cît și prin convingerea muncitorilor că susținînd cererile drepte ale țăranilor contribuie la îmbunătățirea situației oamenilor muncii în general, drept pentru care ei s-au ridicat activ și curajos în susținerea și apărarea țăranilor.

NOT E

1 „Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”, București, E.P. 1975, p. 36.

2 Mihail Roller, „Răscoala țăranilor din 1907”, documente, vol. I, București, 1948, p. 201.

3 *Ibidem*.

4 Janeta Benditer ; „Unele documente privind participarea muncitorilor textiliști din Buhuși la răscoala țăranilor din 1907”, în *Studii*, nr. 3, 1953, p. 183.

5 *Ibidem*.

6 Arhivele Statului, Piatra-Neamț, Fond Trib. jud. Neamț, dosar 183/1907, fila 638.

7 *Ibidem*.

8 J. Benditer, *op. cit.*, p. 183.

9 „Documente privind marea răscoală a țăranilor din 1907”, București, Ed. Academiei R. S. România, 1977, p. 639.

10 J. Benditer, *op. cit.*, p. 183.

11 *Ibidem*.

12 *Ibidem*.

13 Arhivele Statului, Piatra Neamț, Fond Trib. jud. Neamț, dosar 183/1907, fila 638 ; J. Benditer, *op. cit.*, p. 183.

LA SOLIDARITÉ DES OUVRIERS AVEC LA LUTTE DES PAYSANS

DU SUD DU DEPARTEMENT DE NEAMȚ PENDANT LA RÉVOLTE DE 1907

— Résumé —

La révolte paysanne de 1907 avait gagné aussi, dès le 4 mars, les localités du sud de notre département d'où on recrutait la plupart des ouvriers pour la Fabrique de drap de Buhuși.

C'était pour la première fois dès l'éclat de la révolte, que la solidarité et la collaboration des ouvriers avec la lutte des paysans s'était manifesté à Buhuși. Ce n'est pas seulement les ouvriers des ateliers artisanaux (tailleurs, menuisiers, cordonniers qui avaient participé à la révolte à côté des paysans, tout comme

dans les autres localités, mais surtout les ouvriers de la Fabrique de drap, ou bien les cheminots de la gare de Buhuși auxquels se joignirent ceux qui travaillaient dans le transport des radeaux sur la vallée de Bistrița.

Les paysans et les ouvriers ont manifesté de concert pour leurs revendications, ils sont allés ensemble à la mairie ou à la propriété des fermiers et tous ont été impliqués dans le procès intenté par les autorités après la défaite de la révolte.

Bien qu'ils n'aient pas représenté la force principale de la révolte et que leur solidarité avec les paysans ait été plutôt spontanée, les ouvriers ont eu, dans l'arrondissement de Buhuși, un rôle très important dans le déroulement des événements pendant la révolte paysanne de 1907.